

Proces akreditacije studijskih programa

Zakonski okvir

Prof. dr. Dušanka Bošković

Ministrica nauke, visokog obrazovanja i mladih,
Kanton Sarajevo

Sadržaj :

1. Zakonski okvir
2. Podzakonski akti
3. Principi
4. Pojašnjenja ključnih pojmova
5. Korisni dokumenti i linkovi

Zakonski okvir:

1. Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 59/07, 59/09)

Link: <https://www.unsa.ba/o-univerzitetu/propisi/okvirni-zakon-o-visokom-obrazovanju-u-bosni-i-hercegovini>

2. Zakon o visokom obrazovanju ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/22)

Link: <https://www.unsa.ba/index.php/o-univerzitetu/propisi/zakon-o-visokom-obrazovanju-2022-godina>

<https://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/2022-09/ZVO%2022.pdf>

Podzakonski akti:

3. Pravilnik o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo, broj 48/23)

Link: <https://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/2023-12/Pravilnik%20o%20akreditaciji%20visoko%C5%A1kolskih%20ustanova%20i%20studijskih%20programa.pdf>

4. Odluka o utvrđivanju troškova akreditacije visokoškolskih ustanova i troškova akreditacije studijskih programa, Vlada Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo broj 46/25) novembar 2025.

Akti Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine:

5. Odluko o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 100/11 i 26/19)

Link: http://www.hea.gov.ba/Dokumenti/dokumenti_agencije/?id=8304

6. Preporuke za regulisanje postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 34/23 i 34/25)

<https://www.hea.gov.ba/Content/Read/dokumenti-agencije>

Akt Ministarske konferencije održane u maju 2015
u Yerevanu:

7. Standardi i smjernice za obezbjeđivanje kvaliteta u
Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)

Link: <http://www.heg.gov.ba/dokumenti/bolonja/?id=6150>

Akti visokoškolske organizacije

- Statut
- Politika kvaliteta
- Pravilnik/priručnik sistema osiguranja kvaliteta

Šta je studijski program? (1)

**Zakon o visokom obrazovanju
("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/22)**

Član 3 (Definicije)

kkk) "**studijski program**" znači zaokruženu cjelina učenja koja vodi ka konkretnoj kvalifikaciji. Studijski program je fleksibilan skup obaveznih i izbornih predmeta/modula čijim savladavanjem se obezbjeđuje dostizanje planiranih ishoda učenja. Studijski program može da uključuje uz predmete/module praktičan rad, studentske prakse i izradu završnog rada;

Šta je studijski program? (2)

**Zakon o visokom obrazovanju
("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/22)**

Član 93. (Studijski programi)

- (1) Studij se organizuje u skladu sa studijskim programom. Kod utvrđivanja studijskog programa vodi se računa da studij bude usklađen sa Strategijom razvoja visokog obrazovanja Kantona Sarajevo i potrebama profesionalnog sektora, na nivou najnovijih naučnih spoznaja i na njima temeljenih znanja i vještina te usporediv s akreditovanim programima visokoškolskih ustanova u regiji i/ili svijetu.
- (2) Studijski programi regulisanih profesija usklađuju se sa važećom direktivom za svaku profesiju.
- (3) **Opis studijskog programa sadrži: tijelo odgovorno za implementaciju studijskog programa (vijeće odsjeka ili vijeće članice), cilj studija, trajanje studija, kvalifikacije - stručno i naučno zvanje koje se stiče završetkom studija, uslove upisa na studij, jezik na kojem se izvodi studij (b/h/s i/ili engleski ili neki drugi strani jezik) predviđene ishode učenja koji se stiču ispunjenjem studijskih obaveza, predviđena znanja, vještine i kompetencije, okvirni sadržaj obaveznih i izbornih predmeta i broj sati potrebnih za njihovu izvedbu, bodovnu vrijednost svakog predmeta određenu u skladu sa ECTS-om, oblike provođenja nastave i načina provjere znanja za svaki predmet, ciljeve i ishode učenja za svaki predmet, literaturu za svaki predmet, način na koji studenti mogu izabrati predmete s drugih univerzitetskih studija i/ili "slobodne predmete" i/ili opšte predmete koji se slušaju na nivou visokoškolske ustanove, vrednovanje postignuća na međunarodnim takmičenjima i/ili učešću na međunarodnim konferencijama i/ili učešće u implementaciji stručnih ili istraživačkih projekata, te odredbe o tome da li i pod kojim uslovima studenti koji su prekinuli studij ili su izgubili pravo studiranja mogu nastaviti studij.**

Šta je studijski program? (2)

**Zakon o visokom obrazovanju
("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/22)**

Član 93. (Studijski programi)

- 4) Visokoškolska ustanova je obavezna usvajati i kontinuirano prilagođavati studijske programe tako da su ishodi učenja definisani i usklađeni sa generičkim deskriptorima kvalifikacijskih nivoa sadržanim u Odluci o usvajanju osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 31/11).**
- 5) Senat visokoškolske ustanove je obavezan usvojiti opći akt kojim će propisati postupak usvajanja i promjene studijskih programa u skladu sa odlukom iz stava (4) ovog člana najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- 6) Studijski programi podliježu evaluaciji, izmjenama i dopunama najmanje jedanput po isteku trajanja ciklusa studija u kojem se realizira studijski program.**
- 7) Ciklusi studija i programi koji vode do akademske titule, stručnog i naučnog zvanja koje nudi visokoškolska ustanova fleksibilni su, tako da omogućavaju mobilnost studenata u odgovarajućim fazama, sa dodjelom ECTS bodova i/ili kvalifikacija i sadržani su u Dodatku diplomi.
- 8) Kod utvrđivanja pravila studiranja visokoškolska ustanova osigurava poštivanje važećeg evropskog sistema prenosa bodova.
- 9) Studijski programi u formi info kataloga dostavljaju se Ministarstvu u elektronskoj formi i objavljuju na zvaničnoj internet stranici članice koja ih implementira.
- 10) Visokoškolska ustanova je obavezna formirati zbrini registar svih studijskih programa u e-formi koji će biti dostupan na internet stranici visokoškolske ustanove, a njegov izgled definiraju interna akta visokoškolske ustanove.

Šta je akreditacija?

**Zakon o visokom obrazovanju
("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/22)**

Član 3. (Definicije)

e) „akreditacija“ znači nezavisna vanjska ocjena sistema kvaliteta visokoškolske ustanove koja rezultira formalnom potvrdom o usklađenosti i/ili ispunjenosti kriterija za akreditaciju, koji su u saglasnosti sa "Standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja" (ESG) i relevantnim zakonima i propisima;

Šta je interna evaluacija?

Član 80.

(Unutrašnja ocjena sistema osiguranja i upravljanja kvalitetom)

- (1) Visokoškolska ustanova je obavezna uspostaviti i razvijati sistem osiguranja i upravljanja kvalitetom.
- (2) Postupak interne institucionalne evaluacije (samoevaluacija) provodi se kontinuirano i tako da prethodi podnošenju zahtjeva za eksternu institucionalnu akreditaciju.
- (3) Postupak interne programske evaluacije provodi se kontinuirano i najmanje jedanput po isteku trajanja ciklusa studija u kojem se realizira studijski program.**
- (4) Inicijalnu akreditaciju vrši visokoškolska ustanova kroz proces usvajanja elaborata novog studijskog programa, a u skladu sa internim aktima visokoškolske ustanove.**
- (5) Postupak interne programske evaluacije za novi studijski program provodi prvi put u akademskoj godini koja slijedi nakon što je prva generacija studenata okončala studijski program i mora biti okončana u toj akademskoj godini.
- (6) Način uspostavljanja i razvijanja sistema kvaliteta, kao i postupci provođenja interne evaluacije iz st. (2), (3) i (5) ovog člana posebno se uređuju aktima visokoškolske ustanove u skladu s aktima koje u ovoj oblasti donosi Agencija i Ministarstvo, te u skladu sa "Standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja."
- (7) Svi akti visokoškolske ustanove koji uređuju sistem osiguranja i upravljanja kvalitetom iz stava (6) ovog člana moraju biti javno dostupni na internet stranici visokoškolske ustanove. (8) U postupku uspostave i razvijanja sistema iz stava (1) ovog člana, visokoškolska ustanova je obavezna postupati u skladu sa aktima koje u ovoj oblasti donosi Agencija i Ministarstvo, te u skladu sa "Standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja".

Šta je akreditacija?

Član 81.

(Vanjska ocjena sistema osiguranja i upravljanja kvalitetom)

- 1) **Pod vanjskom ocjenom sistema osiguranja kvaliteta podrazumijeva se institucionalna akreditacija i akreditacija studijskih programa.**
- 2) Svaka visokoškolska ustanova obavezna je podnijeti zahtjev za institucionalnu i akreditaciju studijskih programa u skladu s rokovima utvrđenim aktima koje donose Agencija i Ministarstvo.
- 3) Postupci akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa provode se u skladu sa aktima, standardima, smjernicama i kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova i studijskih programa, koje donose Agencija i Ministarstvo, te u skladu sa "Standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja".

Koji su to standardi i kriteriji?

Standardi i kriteriji koji se primjenjuju u postupku akreditacije su definirani u Odluci o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini koju donosi Agencija.

Akreditacija studijskih programa i visokoškolskih ustanova u Kantonu Sarajevo provodi se na temelju odredbi Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo i Pravilnika o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa Kantona Sarajevo .

A koji su principi?

Akreditacija visokoškolskih ustanova i studijskih programa na području Kantona Sarajevo provodi se na principima Bolonjskog procesa, u skladu sa Bolonjskom deklaracijom (Deklaracija evropskih ministara obrazovanja, Bolonja, 1999. godine) te ostalim dokumentima koji definišu taj proces i usklađena je sa dokumentom Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

Šta je predmet akreditacije?

Predmet akreditacije studijskih programa je studijski program prvog i drugog ciklusa i integrirani studij prvog i drugog ciklusa koji se izvodi na akreditiranoj visokoškolskoj ustanovi, koji su osnovani odgovarajućim aktom visokoškolske ustanove odnosno studijski programi koji posjeduje dozvolu za rad.

Akreditacija studijskih programa se provodi sljedećim modelima vanjskog vrednovanja:

- a) klaster (veći broj studijskih programa u okviru jedne naučne oblasti, min. 2 studijska programa, a max. 12 studijskih programa);**
- b) pojedinačna akreditacija;**
- c) pojedinačna akreditacija u sklopu akreditacije visokoškolske ustanove sa ili bez instrumenta recenzije.**

Samoevaluacija!

Prije podnošenja zahtjeva za akreditaciju visokoškolska ustanova provodi samoevaluaciju koja za cilj ima izradu samoevaluacijskog izvještaja.

Visokoškolska ustanova je obavezna sačiniti izvještaj o samoevaluaciji koji sadrži sve elemente definisane Odlukom o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, a koju donosi Agencija.

Izvještaj o samoevaluaciji usvaja najviše akademsko tijelo (senat) visokoškolske ustanove.

Izvještaj o samoevaluaciji obavezno se izrađuje na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku.

Rješenje o akreditaciji i rok valjanosti

Na osnovu preporuke Agencije, Ministarstvo donosi rješenje kojim se, u skladu sa zakonom i pravilnikom, utvrđuje jedan od tri moguća ishoda akreditacije:

- a) daje se akreditacija studijskom programu (na pet godina),**
- b) visokoškolskoj ustanovi se upućuje pismo očekivanja (na period od jedne godine, u okviru kojeg je potrebno otkloniti nedostatke),**
- c) odbija se zahtjev za davanje akreditacije studijskom programu (u slučaju kada je najmanje jedan kriterij ocijenjen kao neispunjen ili kada je više od polovine kriterija ocijenjeno kao djelimično ispunjeno).**

Šta radimo nakon rješenja?

U roku od tri mjeseca po prijemu rješenja o akreditaciji studijskog programa, visokoškolska ustanova sačinjava akcioni plan koji sadrži popis aktivnosti usklađenih s preporukama Komisije s vremenskim okvirom i konkretnim nositeljima za poboljšanje unutarnjeg kvaliteta iz vanjskog izvještaja Komisije.

Ministarstvo može produžiti rok za izradu akcionog plana za period najduže od tri mjeseca.

Akcioni plan visokoškolska ustanova objavljuje na svojoj internet stranici, u roku od 7 dana od dana objave, obavještava Ministarstvo u pisanoj formi.

Još izvještaja!

Jednom godišnje visokoškolska ustanova sačinjava izvještaj o poduzetim aktivnostima na realizaciji akcionog plana koji obavezno sadrži:

- a) poduzete aktivnosti na realizaciji akcionog plana,**
- b) podatke ostepenu realizacije akcionog plana,**
- c) Podatke o eventualnom odstupanju od akcionog plana,**
- d) informacije o okolnostima zbog kojih je do odstupanja došlo, ako je došlo do odstupanja od akcionog plana.**

Reakreditacija!

Visokoškolska ustanova je obavezna najkasnije šest mjeseci prije isteka perioda za koji je doneseno rješenje o akreditaciji podnijeti zahtjev za obnovu akreditacije u skladu sa odredbama Zakona i Pravilnika.

Korisni dokumenti

- **Akreditacija je usmjerena ka evaluaciji izlaza obrazovnog procesa – kompetencije svršenih studenata**
- **Ishodi učenja – veza prema kvalifikacijskom okviru, standardima zanimanja itd.**
- **Dublinski deskriptori**
- **Osnove kvalifikacijskog okvira Bosne i Hercegovine**

Dublinski deskriptori

- **DUBLIN DESCRIPTORS (2004) postavljaju ishode učenja za sva tri ciklusa obrazovanja**
 - prvi stepen (baccalaureus, prvi univerzitetski ciklus)
 - drugi stepen (magistar, drugi univerzitetski ciklus)
 - treći stepen (doktor znanosti treći univerzitetski ciklus)
- **Dublinski deskriptori su definisani generički po stepenu obrazovanja, a ne za pojedinu disciplinu i područje studija**

Osnove kvalifikacijskog okvira Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH 31/11)

Generički deskriptori kvalifikacijskih nivoa po ishodima učenja

Nivo	Znanje (činjenično i teoretsko)	Vještine (spoznajne, psihomotoričke i socijalne)	Kompetencije (samostalnost i odgovornost)
6.	Ova osoba: - Pokazuje znanje i razumijevanje u području studija, koje se nadovezuje na njihovo srednjoškolsko obrazovanje i koje je uobičajeno na tom nivou, uz podršku odgovarajućih resursa za učenje (tekstova i informacionih i komunikacijskih tehnologija), koje uključuje neke aspekte koji će se zasnivati na poznavanju najnaprednijih dostignuća u datom području studija.	Ova osoba: - može primijeniti detaljno znanje i kritičko razumijevanje principa vezanih za dato područje studija/discipline primijeniti na način koji pokazuje profesionalni pristup radu ili struci, te posjeduje kompetencije koje se obično pokazuju formiranjem i potkrepljivanjem argumenata i rješavanjem problema unutar datog područja studija; - može primijeniti osnovne metode sticanja znanja i aplikativna istraživanja u datoj disciplini, te je u stanju da odluči o tome koji pristup da upotrijebi za rješavanje datog problema, i svjesna je toga u kojoj mjeri je odabrani pristup primjeren rješavanju takvog problema; - može komunicirati koristeći znanje jednog ili više stranih jezika, i komunikacijskih tehnologija, informacije, ideje, probleme i rješenja, i auditoriju koji nije specijalizovan i koji je specijalizovan za dato područje izučavanja.	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: - ima sposobnost da prikuplja i tumači relevantne podatke (obično unutar datog područja studija) na osnovu kojih donosi sudove koji sadrže razmišljanja o relevantnim društvenim naučnim ili etičkim pitanjima. Lične kompetencije: Ova osoba: - je izgradila vještine učenja neophodne za dalji studij, uz visok stepen autonomije i akademskih vještina i svojstava neophodnih za istraživački rad, shvatanje i procjenu novih informacija, koncepata i dokaza iz različitih izvora; - posjeduje temelj za buduće samousmjeravanje i cjeloživotno učenje; - stekla interpersonalne vještine i vještine timskog rada, primjerene za zapošljavanje i /ili dalji studij.

Osnove kvalifikacijskog okvira Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH 31/11)

Generički deskriptori kvalifikacijskih nivoa po ishodima učenja

Nivo	Znanje (činjenično i teoretsko)	Vještine (spoznajne, psihomotoričke i socijalne)	Kompetencije (samostalnost i odgovornost)
7.	Ova osoba: - može pokazati sistematično razumijevanje i savladavanje znanja u svom području studija/disciplini, koje se temelji na, odnosno proširuje i /ili nadograđuje sa nivoom dodiplomskog studija (prvi stepen), i što predstavlja osnov ili mogućnost za originalnost pri razvoju i /ili primjeni ideja, obično u kontekstu istraživačkog rada.	Ova osoba: - može primjeniti svoje znanje i razumijevanje, kao i sposobnosti rješavanja problema, na nove i nepoznate sredine unutar šireg (ili interdisciplinarnog) konteksta u vezi sa njihovim područjem studija; - može primjeniti konceptualno i apstraktno razmišljanje, uz visok nivo sposobnosti i kreativnosti, čim e se omogućava: • kritička ocjena trenutnog istraživačkog i akademskog rada na najvišem nivou u datoj disciplini, • ocjena različitih metodologija, formiranje kritičkog mišljenja i ponuda alternativnih rješenja.	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: - ima sposobnost da integrira znanje i baci se složenim problemima, te da formuliра sudove na osnovu nepotpunih ili ograničenih informacija, ali uz razmišljanje o socijalnim i etičkim odgovornostima vezanim za primjenu njihovog znanja ili sudova. Može prenositi svoje zaključke, znanje i razmišljanja na kojima se oni temelje, uz korištenje odgovarajućeg/odgovarajućih jezika, auditorju koji nije specijalizovan i koji je specijalizovan, jasno i nedvosmisleno. Lične kometencije: Ova osoba. - je u stanju da svoje znanje podigne na viši nivo, produbi razumijevanje svog područja studija ili discipline, i kontinuirano razvija sopstvene vještine, kroz samostalno učenje i razvoj; - ima vještine učenja koje joj omogućavaju da nastavi studij na način koji će uglavnom biti samousmjeren i autonoman; - je stekla interpersonalne vještine i vještine timskog rada, primjerene različitim kontekstima učenja i taposlenja, te pokazuje sposobnost vođenja i /ili pokretanja inicijative i daje doprinos promjeni i razvoju.

Osnove kvalifikacijskog okvira Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH 31/11)

Generički deskriptori kvalifikacijskih nivoa po ishodima učenja

Nivo	Znanje (činjenično i teoretsko)	Vještine (spoznajne, psihomotoričke i socijalne)	Kompetencije (samostalnost i odgovornost)
8.	Ova osoba: pokazuje sistematično razumijevanje područja studija i vladanje vještinama i metodama istraživačkog rada u vezi sa zadatim područjem.	Ova osoba: - pokazuje sposobnost da definiše studijski projekat istraživanja, a zatim provede istraživanje u skladu sa metodologijom date nauke; - originalnim istraživanjem daje vlastiti naučni doprinos koji proširuje granice spoznaje u datoj oblasti; - će nastaviti naučna istraživanja i razvoj te biti pokretač i nosilac napretka u društvu zasnovanom na znanju, doprinoseći stalno razvoju novih tehnika, ideja ili pristupa.	Profesionalne kompetencije: Ova osoba: - je sposobna za kritičku analizu, vrednovanje i sintezu novih i složenih ideja. Lične kompetencije Ova osoba: - može u vezi sa svojim područjem stručnog i naučnog znanja komunicirati sa kolegama, širom naučnom zajednicom i društvom.

Link:

https://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/201710/Osnove%20kvalifikacijskog%20okvira%20BiH_1.pdf

Hvala na pažnji!

Priprema za pisanje samoevaluacijskog izvještaja
Adnan Kafedžić, prof., šef Službe za osiguranje kvaliteta
Univerzitet u Sarajevu
Trening „Akreditacije studijskih programa“